

Pulp wordt Fiction!

Provincie Zuid-Holland krijgt substitutie

Op 25 september 2007 kreeg de Provincie Zuid-Holland (PZH) een machtiging tot substitutie door digitalisering. De coördinerende kracht bij de provincie Zuid-Holland, Theo Knops, legt uit wat erbij kwam kijken om de machtiging in de wacht te slepen.

Waarom wilde de provincie substitutie?

“Drie jaar geleden is Zuid-Holland de weg ingeslagen van het digitale werken en gestart met het project ‘de Digitale Route’. Een jaar geleden zijn we begonnen met scannen. De gescande fysieke stukken worden op nummervolgorde opgeslagen en niet langer binnen de organisatie verspreid. Feitelijk is het daardoor onnodig papier nog te bewaren, er zijn immers uitstekende digitale replica’s.”

Hoe ben je het traject voor de verkrijging van de machtiging voor substitutie ingegaan?

“We zijn begonnen met een algemene verkenning en hebben ons oor te luisteren gelegd bij onder andere het ministerie van Binnenlandse Zaken, die al een machtiging tot substitutie heeft.

Foto: Adrian Moisei.

sowieso al apart, omdat nog niet eerder een lagere overheid substitutie aan wilde vragen en dat niet alleen voor een enkel proces, maar voor alle processen. Dus naast beleid ook voor vergunningen, ruimtelijke plannen, nieuwbouw van infrastructuur enzovoorts.”

Hoezo is het lastig voor het Nationaal Archief om beleidsregels op te stellen?

“Digitaal duurzaam betekent nogal wat. De technische inrichting moet zo zijn dat op de lange termijn geen informatieverlies optreedt. De opslag van een image van een document is geen probleem en is duurzaam te regelen. Het probleem is, hoe houd je de metagegevens waaronder de OCR-gegevens* gekoppeld aan je image. Het Nationaal Archief begeeft zich hiermee op voor Nederland onontgonnen gebied en moest nieuwe beleidsregels bedenken, die als handvat gaan gelden voor een handboek digitalisering.”

Ook als aanvrager bevond je je daarmee in een archivistiek zwart gat. Hoe heb je dat hiaat aan kennis opgevuld?

“Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft ons hun handboek digitalisering meegegeven. Dit gaf ons inzicht in de hoofdlijnen. We hebben de opbouw en hoofdstukindeling overgenomen. Het is een gids geweest op basis waarvan we de opzet van ons handboek hebben aangepast. Inhoudelijk hebben we niets overgenomen. Intern hebben we in februari 2007 eerst een plan van aanpak opgesteld, maar bovenal geïnventariseerd wie welke kennis had om aan te leveren. Er was informatie nodig over de technische infrastructuur, scanstraat, metadatamodel, postworkflow en registratie, folderplannen, DMS, Record Management, de Livelink software en alle procedures. Verder werden voorbereidingen getroffen voor het houden van de audit.”

Het scan- en postregistratieproces is altijd onderwerp van discussie. Hoe ziet het proces bij PZH eruit?

“Er is gekozen om alle post in kleur met 200DPI te scannen. De kwaliteit is gewoon beter dan bij zwart-wit. Verder zijn we

Ook het Nationaal Archief is zoekende en vindt het lastig om beleidsregels voor substitutie op te stellen

Daarnaast hebben we een gesprek gehad bij het Nationaal Archief. Daaruit bleek dat een audit door een externe partij rondom het documentmanagement een vereiste zou zijn, evenals het feit dat Ao-kaarten voor bijvoorbeeld bestemmingsplannen op 300 DPI en in kleur gescand zouden moeten worden. We voelden direct aan dat het NA ook zoekende is en het lastig vindt om beleidsregels hiervoor op te stellen. De provincie lag

bij Ao-kaarten uitgegaan van 300DPI en kleur. Dat is ook wel nodig om bijvoorbeeld huisnummers op bestemmingsplan-kaarten leesbaar te houden. In de scanprocedure wordt de post gescand door het scanteam. Daarbij geldt het devies: scannen is een vak. Daar zitten dus specialisten. Na het scannen controleren zij de kwaliteit. Dan wordt de scan aangeboden aan het validatieteam, die uiterlijke kenmerken van de scan registreert

(NAW, datum, enz.). Daarna worden de scans omgezet naar een PDF-formaat met OCR en doorgestuurd naar de taakbak van DIV in het DMS. DIV plaatst het stuk direct in een e-dossier en notificeert de behandelend ambtenaar."

PZH begon in februari 2007 met het samenstellen van de aanvraag met bijbehorend handboek. Dat is snel.

"Op 12 april 2007 werd door SOD de themabijeenkomst 'Van

Met de machtiging tot substitutie heb je alleen substitutie geregeld voor de blijvend te bewaren documenten. Dat is maar een klein deel van het archief van Zuid-Holland. Hoe ga je daarmee om?

"We voeren nu het project 'Bewerken & Overbrengen Archieven' voor de periode 1946-1986 uit. Daaruit blijkt dat ongeveer 14% van het archief moet worden overgebracht naar het Nationaal Archief. Als we de overige 86% willen substitueren, hebben we

Substitutie is een cruciaal onderdeel van de cultuuromslag, omdat het mensen erop wijst dat digitalisering een onomkeerbaar proces is

Od

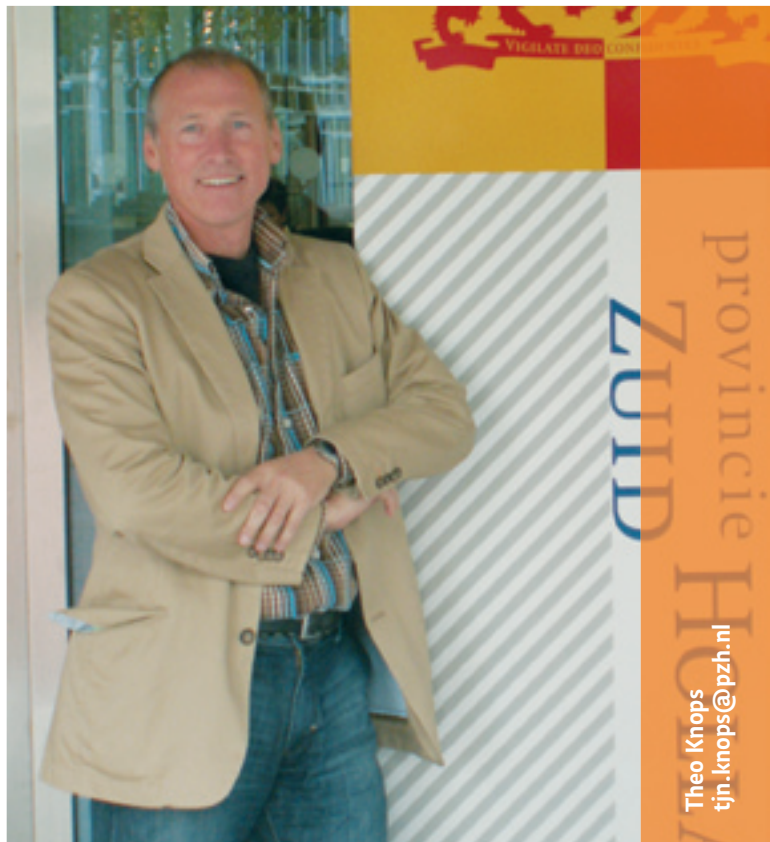
analoog naar digitaal: substitutie willen we allemaal georganiseerd. Bij de voordracht van het Nationaal Archief bleek de eis, het houden van een audit door een externe partij, vervallen te zijn. Daardoor kwam het project in een stroomversnelling en konden we op 19 april de aanvraag indienen. In juni konden we de beoordeling van het NA al tegemoet zien."

Hoe viel de beoordeling uit?

"Die verbaasde mij. Men vond de aanvraag te breed in de uitwerking. Het Nationaal Archief richtte zich alleen op het scangedeelte en de opslag van de scans in het DMS: welke scanners worden gebruikt, wat is de scanprocedure, hoe is de kwaliteitscontrole georganiseerd en hoe wordt post geregistreerd en bezorgd. Het RMA-deel vond het NA minder van belang en moesten we schrappen. Ik snap dat niet, want de digitale duurzaamheid wordt juist in het RMA geregeld. Ook de beschrijving van de technische inrichting van het serverpark en back-up vond het NA niet nodig. Het NA gaf daarnaast aan dat we niet voldeden aan de eis van een open standaard, omdat PDF dat officieel niet is. PZH heeft toen aangegeven dat wij daar, op basis van de Regeling geordende en toegankelijke staat archiefbescheiden, pas op het moment van overbrenging aan moeten voldoen. Het NA ging daarmee akkoord mits de eventuele omzetting naar een open standaard zonder verlies van (meta)gegevens zou geschieden. Wij maken ons daar geen zorgen over, omdat de eerste digitale overdracht aan het NA pas over twintig jaar zal plaatsvinden. Adobe Acrobat heeft inmiddels een verzoek ingediend bij de International Organization for Standardization (ISO) om erkend te worden als open standaard. Die aanvraag zal over twintig jaar wel zijn goedgekeurd. Het NA is wel zeer meedenkend geweest en stond open voor onze ideeën. Ze realiseren zich dat digitaal onvermijdelijk is, maar zitten met veel vraagtekens. Het is nieuw terrein, niet alleen voor het NA, maar voor alle partijen."

Op 25 september ontving je de machtiging. Hoe?

"Uiteraard gescand en digitaal in mijn postbakje. Opvallend was de zinsnede dat de machtiging komt te vervallen op het moment dat het handboek gewijzigd wordt. Dit betekent dat bij iedere wijziging van het handboek het recht op substitutie kan komen te vervallen en het papier weer leidend wordt. Als je dit niet goed regelt, kom je als organisatie in een spagaat terecht. Dat kun je ondervangen door goed je procedures voor te bereiden en noodzakelijke wijzigingen te doseren en te vatten in hernieuwde aanvragen."

toestemming nodig van Gedeputeerde Staten. Voor we de aanvraag daar indienen, willen we – ook al is het niet vereist – dat de provinciale archiefinspectie achter de substitutie staat. Dit willen we bereiken door de audit toch te laten uitvoeren. De audit strekt zich uit over scannen, DMS, RMA en de technische inrichting. Een externe partij heeft intussen een proefaudit gedaan. Daaruit bleek dat sommige procedures bijgeslepen moeten worden en andere niet bekend zijn. Ook bleken de handboeken niet overal beschikbaar en kwam naar voren dat we nog aandacht moesten besteden aan, wat in de fysieke wereld praktisch onmogelijk was, een back-up op een externe locatie, zodat ook na brand de provincie Zuid-Holland gewoon verder kan draaien. De audit heeft geen noodzakelijke wijzigingen opgeleverd voor het handboek dat is goedgekeurd door het NA. Eind oktober vindt de definitieve audit plaats. We gaan ervan uit dat daar geen verrassingen meer uit voortkomen. De resultaten van de audit leggen we voor aan de provinciale archiefinspectie. We willen begin december een positieve verklaring van de archiefinspectie en die samen met het auditrapport voorleggen aan Gedeputeerde Staten om de substitutie te formaliseren."

Hoe lang gaan fysieke stukken nog bewaard worden na het scannen?

“Fysieke documenten worden straks na vier tot zes weken vernietigd. De korte bewaartermijn is alleen bedoeld om een mogelijkheid te hebben om als het echt nodig is documenten te kunnen herscannen. Dit geldt niet voor documenten met reliëfkenmerken als lakzegels en blindstempels. Deze worden gescand en ook nog eens fysiek bewaard, omdat de huidige generatie scanners nu eenmaal nog niet in staat is driedimensionaal te scannen.”

Wat heeft het digitaal werken betekend voor de organisatie?

“Digitaal werken is een behoorlijke omslag voor de organisatie en vooral voor DIV. De functie van DIV wordt meer adviserend en proceskennis wordt vereist. DIV komt centraler in de organisatie te staan. De taak van de ambtenaar verandert ook, een ambtenaar is zelf verantwoordelijk voor de inhoud van het dossier en de termijnbewaking. DIV controleert achteraf. Substitutie is een cruciaal onderdeel van deze cultuuromslag, omdat het mensen erop wijst dat digitalisering een onomkeerbaar proces is. Dat gaat gepaard met emotie. Mensen blijven het prettig vinden om papier vast te houden. Dat is niet raar. Ik hang ook geen beeldscherm boven mijn bed om een boek te lezen.”

Nog laatste woorden over substitutie?

“Als proces noodzakelijk en onvervangbaar!!!” ●

Robert-Jan Trügg is adviseur Informatie & Organisatie bij Digital display.

* OCR: omzetting van tekstafbeeldingen, zoals gescande documenten, naar werkelijke tekst. Ook wel tekstherkenning genoemd (red.).